

N:o 237.

Af herrar **Ernst Carlson** och **Knut Almqvist**, *angående skrivelse till Kongl. Maj:t om åtgärd för åstadkommande af en mera tidsenlig och svensk namnlängd i almanackan.*

Då vid innevarande års riksdag motion blifvit väckt (Andra Kammaren n:o 138), afseende en förenklad och förbättrad uppställning af den så kallade lilla almanackan m. m., men motionären dervid ej berört den i vår tanke viktigaste reform, vår nuvarande almanacka kräfver, nemligen den föråldrade namnlängdens ersättande med en ny, mera tidsenlig och svensk, hafva vi känt oss manade att i nämnda afseende förfullständiga hans förslag.

Vår nuvarande almanackas namnlängd leder, som bekant, sitt upphof från medeltidens helgonkalender. Denna upptog idel namn på kyrkofäder, biskopar, martyrer och andra heliga män och qvinnor, hvilkas minne man velat hedra och hvilkas namn därför införts i en inom klostren förvarad kalender. Under den katolska tiden var denna kalender af särskild, religiös betydelse, enär det var sed att uppkalla barnen efter helgon, och hvarje rättskaffens kyrkans son eller dotter måste betrakta såsom en hjertesak att på sin skyddspatrons eller skyddspatronessas dag bringa honom eller henne sin hyllning. Allmännare dyrkade helgon, t. ex. jungfru Maria och den helige Petrus, hade till och med mer än en dag af året anslagen till sin dyrkan.

Den katolska namnlängden upptogs i almanackan och fick derigenom, icke minst efter det almanackan från och med år 1600 börjat årligen ut-

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 60 Häft. (N:o 237.) 1

gifvas, stor betydelse, äfven sedan den förlorat sin religiösa innebörd. Det hände nemligen ofta, att man gaf barnen namn efter den dag, å hvilken de blifvit födda, utan att man fäste sig vid den person, som gifvit dagen namn. Sålunda har den katolska namnlängden i almanackan långt efter reformationens införande, ja, ända in i våra dagar bidragit att hos vårt folk undantränga de gamla svenska namnen och ge förherskande inflytande åt namn af utländskt ursprung, äfven om de stundom uppträda i mer eller mindre försvenskad form, såsom Anders (Andreas), Pål (Paulus), Per (Petrus), Nils (Nikolaus), Lars (Laurentius), Bengt (Benedictus), Karin (Katarina). Genom en med tillhjälp af tillgängliga kalendrar och kataloger verkställd undersökning af vårt namnförråd har konstaterats, att af 133 de vanligaste fruntimmersnamnen 28 % äro af latinskt, 23 % af franskt och endast 12 % af svenskt ursprung samt att af 158 de vanligaste herrnamnen nära 22 % äro af hebreisk, öfver 23 % af tysk och endast närmare 20 % af svensk härkomst. (Prof. A. Noréén, Något om våra förnamn, 1897).

Till skada för en mera fosterländsk namngifning har den svenska almanackans namnlängd ända till våra dagar fått bibehålla sin numera alldeles föråldrade, i väsentliga drag katolskt medeltidsartade karakter. Endast då och då har med anledning af tilldragelser inom konungaborgen ett latinskt helgonanamn utbytt mot ett mera tidsenligt namn. Vi erinra särskildt om, huru nyligen de populära namnen *Ingeborg* och *Ebba* insatts i stället för de absolut onyttiga Germanus och Fulgentius. Sådana af Kongl. Maj:t tid efter annan vidtagna mindre ändringar i almanackans namnlängd visa emellertid, att en reform i den rigtning, som vi och många med oss åstunda, torde ligga inom möjligheternas område. Vi ha oss också bekant, att ett förslag i samma rigtning i början af 1830-talet var å bane, ehuru det den gången ej ledde till åsyftadt resultat.

Enligt vår mening bör namnlängden i almanackan, sedan den länge sedan förlorat sin katolskt-religiösa innebörd, väsentligen hafva två ändamål att fylla: *det ena* att vara en index å namn på sådana vårt folks och hela mensklighetens hjeltar, som varit af den betydelse, att de af en efterverld från slägte till slägte böra ihågkommas och hedras, med andra ord att vara ett slags nationellt och internationellt Pantheon, *det andra* att tienstgöra såsom en välkommen hjälpreda vid namngifning.

Hyllar man denna mening, då måste man ock medgifva, att tiden är inne att söka vidtagna åtgärder dels att aflägsna ur almanackans namnlängd sådana obskura och för vår tid alldeles betydelselösa helgonnamn, hvarmed den nu till ingen nytta är öfverlastad, dels ock att i deras ställe införa sådana goda svenska namn, hvilkas spridning bland folket man vill främja, äfvensom å lämpliga dagar namnen på stora män och kvinnor, som förtjena att särskildt hedras. Hvem

skulle t. ex. vilja påstå, att vår almanacka skulle förlora något, om samtliga beteckningar för dagarne i veckan 29 maj—4 juni (Maximinus, Basilius, Petronella, Nikodemus, Erasmus, Marcellinus, Optatus) eller i veckan 11—17 september (Protus, Cyrus, Amatus, Korsmässan, Nicetas, Eufemia, Lambert) strökos och utbyttes mot mera tidsenliga namn? Bör i en svensk almanacka saknas så vackra och välklingande inhemska som Frithiof, Hjalmar, Ivar, Yngve, Björn, Folke, Halfdan, Håkan, Torsten, Inga, Ingegerd, Signe, Helga, Valborg, Vendela, Astrid, Gunhild, Ragnhild, Hildur, Hervor, Nanna m. fl. Vore det för mycket att vid sidan af Erik den helige, Birgitta, Gustaf Adolf och Martin Luther, som redan fått plats i vår almanacka, rum der bereddtes åt Birger Jarl, Engelbrekt, Linné, Tegnér, Berzelius med flere vår inhemska kulturs stormän?

Vi föreställa oss, att de allra flesta, som ej äro fångna i förutfattade meningar, skola med oss besvara dessa frågor afgjordt nekande. Flera beaktansvärda förslag hafva också redan framträdt att i sådan rigtning omskapa almanackans namnlängd; en fullständig ny sådan har t. ex. utgifvits af Taflin »Röda korsets», en annan af tidningen Nerikes Allehanda (»den s. k. nordiska»). Ingen af dessa på privat väg tillkomna namnlängder eger dock sådan vederhäftighet, att den skulle kunna uppträda med anspråk på att läggas till grund för en omarbetning af den nuvarande officiella; af förslagen framgår dock, att ett lifligt intresse för saken förefinnes hos allmänheten.

Skall verkligen en ändring i det antydda syftet kunna med framgång genomföras, måste uppdraget att åstadkomma en sådan lemna åt en myndighet med full auktoritet och i detta fall naturligen helst åt kongl. vetenskapsakademien, som ej blott eger privilegium på att utgifva almanackan, utan äfven har vederbörliga förutsättningar för att med stöd af historiska och språkliga fackmäns utredningar åstadkomma ett förslag till ny namnlängd, som motsvarar de uppställda fordringarna och är kritiskt hållbart. Nämnda akademi bör också kunna vaka öfver, att en reform i enlighet med ofvan angifna grunder får sin rätta omfattning, så att i vår almanacka inga beteckningar rubbas, som kunna anses vara af värde för den historiska traditionen. Ett vackert förarbete till åstadkommande af en ny mera nationel namnlängd kan sägas vara gjordt genom den förteckning öfver svenska dopnamn, som offentliggjorts i Svenska landsmålsföreningarnas tidskrift VI, 7.

Slutligen få vi framhålla, att den närvarande tidpunkten vid sekelslutet torde få anses särdeles lämplig för reformens genomförande, om nemligen den nya namnlängden kunde blifva färdig att införas i den almanacka, som skall öppna det snart tillstundande nya århundradet.

På grund af hvad vi anfört, få vi hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t an-
hålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta vidtaga åtgärd för att
en ny, mera tidsenlig och svensk namnlängd måtte i stället
för den nuvarande föräldrade varda i almanackan införd.

Stockholm den 14 mars 1899.

Ernst Carlson.

Knut Almqvist.